

Thomas Aquinas

Bogen

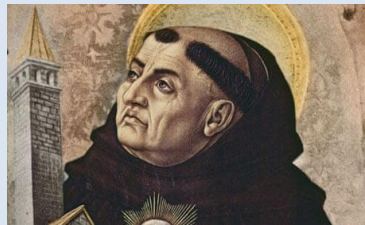
Thome Aquinatis questiones disputate de potential dei, de malo, de unione verbi incarnati etc. per Theodericum de Susteren in unum codicum redacte: Köln, 1500.

Det er ingen overdrivelse, at denne bog hører til de kostbareste værker overhovedet i skolens bibliotek. Dels hører den til i det fornemme selskab af "inkunabler", d.v.s. bøger trykt i perioden frem til og med året 1500. Dels er den – som skolens øvrige inkunabler, på nær én – på indersiden af omslaget forsynet med ejerindskriften "**Liber Ecclesiae Haderslebensis**", d.v.s. "Haderslev Kirkes bog". Hvilket betyder, at bogen oprindeligt har tilhørt kirken, vore dages Haderslev Domkirke. Denne bog er – tillige med skolens andre, allerældste bøger – blevet brugt ved det såkaldte "kollegiatkapitel", hvorfra der blev drevet præsteuddannelse i årtierne op til reformationen i 1500-tallet. Dels – og måske vigtigst - repræsenterer bogen intet mindre end en af de største milepæle i den europæiske filosofis historie. Dens indhold svarer i sammentrængt form til et af middelalderens berømteste værker af samme forfatter: *Summa Theologiae*.

Bogen fremtræder i en sjældent **velbevaret** stand i betragtning af dens alder på nu et pænt stykke over de 500 år. Det skyldes ikke mindst, at den blev restaureret af Det Kongelige Biblioteks bogkonservatorer, vidnok i 1962. Flere gange har den været udstillet uden for skolen. I 1982 var den f.eks. fremlagt på en udstilling på Koldinghus Slot side om side med det ældste trykte bogtryk fra **Danmark**, en bønnebog fra Slesvig by 1482 kaldet *Missale Slesvicensis*.

Jovist: Det er sjældne, kostbare sager, vi har at gøre med!

Forfatteren

Thomas Aquinas (1225-1274) blev født i Italien nær Napoli. Egentlig skulle han have været benediktinermunk i det be-

rømte Montecassino-kloster mellem Rom og Napoli. Men senere blev han **dominikaner** (bemærk "tonsuren" på hans hoved på billedet herover). 1245 kom han på studieophold ved universitetet i Paris.

Herefter gik det slag i slag: Studieophold i Köln, udgivelser af lærebøger, forelæsninger ved flere europæiske universiteter, rejser frem og tilbage mellem lærdomssæder i Italien og Frankrig.

Først og fremmest var **Thomas** videnskabsmand, universitetslærer i teologi. Ud over at tænke og skrive gik meget af hans tid med at holde forelæsninger for studerende. Det fremgår måske specielt af ordet "**disputate**" i bogens titel, hvilket straks leder tanken hen på "disputats", altså en lærd, videnskabelig diskussion på et universitet. Det, der diskuteres, er en række "**questiones**", d.v.s. spørgsmål indenfor en bred vifte af filosofiske og teologiske emner: Hvad er "det onde"? Hvad forstås man ved "treenigheden" (faderen, sønnen og helligånden)? Hvori består Guds almagt?

Thomas Aquinas' betydning indenfor den katolske kirke var kolossal og er det den dag i dag, hvor han agtes som "beskytter af alle katolske skoler". Allerede i 1323 kåredes han til helgen (deraf gloriolen om hans hoved på billedet ovenfor).

Baggrunden

Et helt centralt spørgsmål for **Thomas Aquinas** var: Findes Gud? En ting er, at man kan tro på Gud. Noget andet er, om man kan være sikker på at Gud virkelig eksisterer, helt konkret og bogstaveligt.

Thomas Aquinas mente, at man kunne bevise Guds eksistens – ikke blot på én, men på flere måder. Et af hans **gudsbeviser** lyder i korthed, som følger: Alting her i livet har en årsag – det ene fører til det næste. Men det, at noget har en årsag, betyder også, at dette "noget" selv må have haft en årsag – som atter må have haft andre årsager... O.s.v. o.s.v.. Tænk man den tanke til ende, kommer man nødvendigvis til et punkt, hvor årsagskæden simpelthen hører op. Hvor man ikke kan finde andre årsager end denne årsag selv. Og denne årsag er – sagde **Thomas Aquinas** – Gud.

Dette er, hvad den græske oldtidsfilosof **Aristoteles** kaldte "den ubevægede bevæger". **Thomas Aquinas'** helt store ambition var at kæde **Aristoteles'** filosofi sammen med den katolske tro, som han selv (i modsætning til **Aristoteles**) tilhørte. Med andre ord at slå fast, at **troen** ikke står i modsætning til, men er på linje med **viden** om Guds eksistens. Tro og viden er dermed to sider af samme sag, nemlig den, der vel i virkeligheden går forud for alt andet, hvis man vil forstå tilværelsen grundlæggende: Hvorfor er vi overhovedet til? Hvilken magt går forud for alt andet og er svaret på, hvorfor universet, verden, mennesket, ja, alt, eksisterer? Svaret er: Gud!

Filosofiens historie i alm.

Decimaltal: "Åben samling" - Hylde 1-459: "Den lange gang" - Hylde 460-574: Depot med to døre og adgang til venstre ca. midt i "åben samling" - Hylde 575-658: Depot overfor bibliotekarens kontor - Hylde 700-720: Depot ved siden af toilet (særligt aflåst)
Store formater skal søges øverst eller nederst på reolen

- XXX Aquinas, Thomas. *Thome Aquinati, Questiones disputate de potential dei, de malo, de unione verbi incarnate... per Theodericum de Susteren in unum codicem redacte*. 1500. **Inkunabel Bogportræt 57**
- 480 Kant, Immanuel - *Grundlegung zur Metaphysik der Sitten* - 1786
- 404 Schlosser, J. G. - *Euthyphron II: ueber die Gottseeligkeit: nebst eine Uebersetzung des Euthyphron* - 1787
- 404 Rothe, Tyge - *Philosofies Ideer, til Kundskab om vor Art, og til Glæce over den* - 1788 - 2 bd.
- 398 Boye, Jo. - *Statens Ven. 1. Bind, om den private Lyksalighed*. Kbh. 1792. - 1792 - 2 bind
- 398 Neuendorf, Carl Gottlieb. *Ueber Theodicee und Menschenglück. Ein Gespräch*. Altona. 1794. (U. B.). - 1794
- 398 Boye, Johannes - *Statens Ven: 1: Om den private Lyksalighed* - 1796
- 480 Kant, Immanuel - *I. Kants Sämmtliche kleine Schriften: Nach der Zeitfolge geordnet* - 1797 - 2 bd.
- 404 *Magazin für Verstandesübungen als Vorbereitung zu eigentlich wissenschaftlichen Studien: [1]* - 1806 - 2 bd.
- 398 Fichte, J. G. - *Die Wissenschaftslehre in ihrem allgemeinen Umriss dargestellt* - 1810
- 394 Ritter, Heinrich - *Geschichte der Philosophie (4 bd.)* - 1829
- 405 Ritter, A. H.; Preller, L. - *Historia philosophiae Graeco-Romanae ex fontium locis contexta* - 1838
- 397 Chalybæus, Heinrich Moritz; Katstrup, S. - *Historisk Udvikling af den speculative Philosophie fra Kant til Hegel: Til det videnskabelige Publikums nærmere Forbindelse med den nyeste Skole: Efter 2. forb* - 1841
- 398 Zumpt, Carl Gottlob - *Über den Bestand der philosophischen Schulen in Athen und die Succession der Scholarchen* - 1843
- 403 Renouvier, Charles - *Manuel de philosophie ancienne, par Ch. Renouvier...* - 1844
- 398 Harms, Friedrich - *Prolegomena zur Philosophie* - 1852
- 387 Fog, B. J. - *Cartesius: den nyere Philosophies Fader: en Afhandling udgiven som Dissertation for den philosophiske Doctorgrad* - 1856
- 405 Schwegler, Albert - *Philosophiens Historie i sammentrængt Fremstilling* - 1856
- 485 Høffding, Harald - *Philosophien i Tydskland efter Hegel* - 1872
- 404 Morgan, August de - *A budget of paradoxes* - 1872
- 485 Høffding, Harald - *Den engelske Philosophi i vor tid* - 1874
- 403 Fischer, Kuno - *Geschichte der neuern Philosophie: Jubiläumsausgabe: 10 Bd.* - 1875
- 405 Zeller, Eduard - *Die Philosophie der Griechen in ihrer geschichtlichen Entwicklung dargestellt: (Forsk. opl.) 3 T. à 2 Hälften (6 vol.)* - 1879
- 404 Paulsen, Friedrich - *Schopenhauer, Hamlet, Mephistopheles: Drei Aufsätze zur Naturgeschichte des Pessimismus* - 1901
- 404 Paulsen, Friedrich - *Philosophia militans: gegen Klerikalismus und Naturalismus: fünf Abhandlungen* - 1901
- 83 Arnim, Ioannes ab - *Stoicorum veterum fragmenta, collegit Ioannes ab Arnim: 4 vol. (3 vol.)* - 1903
- 485 Høffding, Harald - *Moderne Filosofer* - 1904
- 404 Riehl, Alois - *Zur Einführung in die Philosophie der Gegenwart: acht Vorträge* - 1904
- 398 Feuchtersleben, Ernst von - *Aphorismen, Zusammengestellt von C. Schroeder* - 1905
- 480 Høffding, Harald - *Mindre Arbejder: 1.-2. Række* - 1905 (2 bd.)
- 404 Schmid, Bastian - *Philosophisches Lesebuch zum Gebrauch an höheren Schulen und zum Selbststudium* - 1906
- 404 Wundt, Wilhelm - *Essays: Mit Zusätzen und Anmerkungen* - 1906
- 402 Busse, Ludwig - *Die Weltanschauungen der grossen Philosophen der Neuzeit* - 1907
- 480 *Kirchner's Wörterbuch der philosophischen Grundbegriffe: Neubearb. v. Carl Michaëlis* - 1907

- 405 Külpe, Oswald - *Die Philosophie der Gegenwart in Deutschland: eine Charakteristik ihrer Hauptrichtungen nach Vorträgen gehalten in Ferienkurs für Lehrer 1901 zu Würzburg* - 1908
- 402 Wundt, Wilhelm - *Allgemeine Geschichte der Philosophie* - 1909
- 485 Høffding, Harald - *Danske Filosofer* - 1909
- 402 Wundt, Wilhelm - *Allgemeine Geschichte der Philosophie* - 1909
- 400 Heussner, Alfred - *Die philosophischen Weltanschauungen und ihre Hauptvertreter: erste Einführung in das Verständnis philosophischer Probleme* - 1910
- 400 Heussner, Alfred - *Die philosophischen Weltanschauungen und ihre Hauptvertreter: erste Einführung in das Verständnis philosophischer Probleme* - 1910
- 480 Høffding, Harald - *Udvalgte Stykker af dansk filosofisk Litteratur: med Indledning* - 1910
- 196 Kühnemann, Eugen - *Schillers philosophische Schriften und Gedichte (Auswahl): zur Einführung in seine Weltanschauung* - 1910
- 402 Friedlieb, G. A. - *Das Gesetz von der Erhaltung der Substanzintelligenz: drei Teile* - 1912
- 480 Høffding, Harald - *Mindre Arbejder: 3. Række* - 1913
- 485 Carlyle, Thomas - *Sartor Resartus* - 1916
- 491 Carlyle, Thomas - *Svundne Tider og ny: den gamle Munk: Nutidsarbejderen: Fremtidsudsigter* - 1916
- 400 Keyserling, Hermann - *Das Reisetagebuch eines Philosophen* - 1920
- 445 Høffding, Harald - *Kort Oversigt over den nyere Filosofis Historie* - 1925
- 10.9 Russel, Bertrand - *Den Vestlige Verdens Filosofi* - 1961
- 10.8 Aspelin, Gunnar - *Tankens veje 1-2* - 1962
- 99.4 Rousseau, Jean-Jacques Rousseau, Jean-Jacques - *Bekendelser: 1-4.* - 1966
- 99.4 Montaigne Blinkenberg, Andreas - *Montaigne* - 1970
- 546 Christensen, Johnny; Friis Johansen, Karsten; Alkjær, Bo - *Studier i antik og middelalderlig filosofi og idéhistorie* - 1980
- 34.79 Stone, I. F. - *Retssagen mod Sokrates* - 1990
- 10.9 Hartnack, Justus - *Filosofiens historie* - 1992
- 10.9 Skirbekk, Gunnar - *Filosofiens historie: [Bind] 1: Fra antikken til oplysningstiden* - 1995
- 10.9 Skirbekk, Gunnar - *Filosofiens historie: [Bind] 2: Fra oplysningstiden til modernismen* - 1995
- 10.9 *Illustreret filosofihistorie: Vestens og Østens filosofi i tekst og billeder* - 1997
- 10.9 *Filosofi - fra antikken til vor tid* - 1999
- 10.9 Hagen, Jimmy Zander - *Erkendelse og sandhed: teoretisk filosofi* - 2000
- 10.9 *Når mennesket undrer sig: vestlige tanker gennem 2500 år* - 2007
- 5 Friis Johansen, Karsten - *The Aristotelian form: particular or universal?* - 2008 - Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab
- 10.9 Thyssen, Ole - *Det filosofiske blik: europæiske mestertænkere* - 2012
- 5 (?) Ebbesen, Sten; Marenbon, John; Thom, Paul (red.) - *Aristotle's Categories in the Byzantine, Arabic and Latin traditions* - 2013 - Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab
- 5 (?) Ebbesen, Sten - *History of philosophy in reverse: reading Aristotle through the lenses of scholars from the twelfth to the sixteenth centuries* - 2014 - Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab
- 10.9 Kragh, Helge - *Sandhed* - 2014
- 10.9 Critchley, Simon - *De døde filosofers bog* - 2018
- 74 Schiller, Friedrich - *Kleinere philosophische Schriften* - 18?? - Deutsche National-Litteratur, Schillers Werke Bd. 129.1
- Sk Gyldendal's Bibliotek: Bind 3: Hovedværker af Verdenslitteraturen: Grækenland 2: Historie og Hverdag